N°. 14. Donderdag 6 April 1916. 16de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Ingekomen Giften voor den Watersnood in N.-I.

Ingekomen en ontvangen t/m den 23 Maart 1916	*f* 4084.25½
Ontvangen van de afdeeling Nijmegen . . .	„ 1753.37½
J. H. te 's-Gravenhage	„ 5.—
Totaal	*f* 5842.63

BEKENDMAKING.

De bijzondere aandacht van belanghebbenden en belangstellenden wordt andermaal gesteld op onze serie boekjes, uitgegeven ten behoeve van hen, die voor zich of voor hunne zoons of pupillen, zich op de hoogte wenschen te stellen van den werkkring en de vooruitzichten, verbonden aan verschillende betrekkingen in Nederlandsch-Indië, en hoe zich daarvoor te bekwamen.

Reeds verschenen van deze serie:

1. *De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.*
2. *De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.*
3. *De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.*
4. *De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.*
5. *De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederl.-Indië.*
6. *De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederl.-Indië.*
7. *De Vooruitzichten van den Ned. arts in Ned.-Indië.*
8. *De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Ned.-Indië.*
9. *De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.*

Eerstdaags zal verschijnen een boekje, betreffende den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Ned.-Indië en een boekje betreffende de bergcultures is in bewerking.

Zij zijn voor matigen prijs van *f* 0.15 tot *f* 0.40 verkrijgbaar op het kantoor van den inlichtingendienst van de Vereeniging „Oost en West" te 's-Gravenhage, Heulstraat 17, zoomede bij de Firma Martinus Nijhoff en door tusschenkomst van andere boekhandelaren.

Overigens kan men zich om inlichtingen wenden tot bovengemeld kantoor.

HET DAGELIJKSCH BESTUUR.

Het plan Van Boxtel.

Wie is Van Boxel? Z. d. B. stelt hem aan ons voor in een hoofdartikel van De Avondpost van 25/26 Maart. A. van Boxtel n.l., een gewezen onderluitenant van het Indisch leger, die zich het lot van den oud-Indischen militair krachtdadig heeft aangetrokken, van den koloniaal, die na verloop van zijn verbandtijd uit Indië teruggekeerd, vooral in den beginne moeite ondervindt, om in de burger-maatschappij tot een behoorlijk geregeld, niet te kommervol leven te geraken. Van Boxel heeft met toestemming der regeering in de Prins Hendrik Kazerne te Nijmegen een arbeidsbeurs opgericht voor den Indischen soldaat. Hij staat dezen onvermoeid met raad en daad bij, zoo dikwijls er bij hem wordt aangeklopt. Hij zoekt voor den gerepatrieerde een kosthuis, en houdt daar een wakend oog op hem; hij gaat met hem om als met ouden krijgsmakker, correspondeert met den werkgever, sluit verbintenissen voor de werkzoekenden.

In het getypte verslag (voor het drukken er van ontbreken Van Boxtel heelaas de middelen), over de werkzaamheden zijner arbeidsbeurs gedurende 1915 leest men o.a.: „Tengevolge der mobilisatie was het mij niet mogelijk de belangen (der werkzoekenden) voldoende te behartigen. Behalve mijn drukken werkkring, deed zich gedurende dien tijd het gebrek aan een behoorlijk lokaal, alsmede aan goede hulp terdege gevoelen. Eerst na terugkeer van 't korps in de „P. H. Kazerne" (Ult. September) kon ik aan de beurs weder mijn volle aandacht wijden". Toch heeft hij in dien mobilisatietijd de beurs „loopende weten te houden". Gedurende het jaar meldden zich 141 oud-militairen om arbeid aan. Geplaatst werden 30 oud-onderofficieren, 5 oud-korporaals en 36 oud-soldaten. De salarissen, die de geplaatsten ontvingen, liepen tusschen de *f* 250 en *f* 800 's jaars. „Verzonden werden: 2315 brieven, briefkaarten en circulaires. Ik hield vele telephonische gesprekken en bracht vele persoonlijke bezoeken bij H.H. werkgevers". „Behalve gedurende de bureauuren vervoegen zich vooral des avonds en veelal ook 's Zondags verschillende oud-militairen ten mijnen huize, om inlichtingen betreffende kosthuizen, schuld bij kostbazen, verpanden van pensioen- of gagementsacten, enz."

Uit deze enkele aangehaalde zinnen uit het verslag blijkt eenigszins reeds wat de heer Van Boxtel alzoo doet. Maar er is nog geen honderdste deel mede genoemd. Van den ochtend tot laat in den avond is Van Boxtel in de weer voor den oud-Indischen militair, en dat met een zeer zwak en telkens lijdend lichaam. Zijne echtgenoote staat hem hierin wakker ter zijde. Van Boxtel is eens lang en ernstig ziek geweest en op zijn ziekbed heeft hij „al maar liggen piekeren" over die „arme ongelukkige kerels hier in Holland", en hij heeft toen vast besloten: Als ik beter word, dan zal ik mijn verder leven aan hun belangen wijden". En als hem nu telkens zeer voordeelige aanbiedingen worden gedaan van verschillende gemeentelijke of particuliere betrekkingen, onlangs nog die van adjunct-directeur van de gemeentelijke arbeidsbeurs te Utrecht, dan zegt Mevrouw Van Boxtel: „Dat mag je niet aannemen, vent, dan gaat je werk verloren, en je breekt je belofte op je ziekbed!" en Van Boxtel bedankt.

Zijn werk wordt van wege het Departement van Koloniën gesteund, hem is toegestaan in de P. H. Kazerne bureau te houden, hij ontvangt *f* 1000 voor zijn bureaukosten etc., w.o. *f* 500 voor een hulpschrijver, hij heeft een gratificatie ontvangen, waardoor zijn salaris eenigermate dat van den adjudant-onderofficier in actieven dienst nabij komt, maar een geldelijk voordeel, dat in de verte maar eenigszins geëvenredigd is aan al het werk — een reuzenarbeid inderdaad — heeft hij niet.

Het plan Van Boxtel komt nu hier op neer: Gedurende de vier jaren, dat hij voor en onder den Oud-Ind. militair heeft gewerkt, is hem gebleken, dat er in ons land voor die categorie van mannen groote, zeer dringende behoefte bestaat aan:

A. Een arbeidsbeurs, die nu reeds bestaat, maar nog zeer vatbaar is voor uitbreiding.

B. Een doorgangs- tevens kosthuis, waarin gevestigd is de arbeidsbeurs en een voorschotbank.

C. Een voorschotbank, dan wel een bureau voor wekelijksche uitbetaling van gagement en pensioen aan gegag. of gepens. militairen van het leger in N.-O. en W.-Indië beneden den rang van onderluitenant.

Het doorgangshuis neemt de mannen, die geen familie, althans geen tehuis bij familie hebben, bij hun aankomst in Nederland onmiddellijk op. De kosthuizen worden met den dag duurder, de man komt in een stad voor niet minder dan *f* 7 en ten plattelande voor niet minder dan *f* 5 à *f* 5.50 per week onder dak.

In het meerendeel van Tehuizen voor Onbehuisden kunnen zij zelfs niet worden opgenomen, althans niet in Amsterdam en Nijmegen. Zonder bijverdienste is een pensioen van *f* 270 geheel onvoldoende. Bovendien verlaten velen het leger bij afkeuring met een pensioen beneden dit bedrag.

Bronbeek kan lang niet allen opnemen, en Bronbeek trekt den man niet aan, die, na jarenlang kazerneleven, ook wel eens zonder uniform en zonder gestichtsverband, als burger van zijn volle vrijheid genieten wil.

Nu wil de heer Van Boxtel hem een tehuis verschaffen, waarin hij op zijn gemak op arbeid in de burgermaatschappij wachtende, onder voldoende toezicht, als vrij man en burger, gevrijwaard voor den woeker, korter of langer verblijf houden en desgewenscht ook later weer terugkeeren kan. Daarin moeten tevens worden opgenomen de voor de arbeidsmarkt ongeschikten om aldaar te worden bezig gehouden met huishoudelijken dienst en allerlei soorten van productieven arbeid. Dit doorgangshuis tevens coöperatief kosthuis zal eveneens mannen opnemen, die des zomers arbeiden als hotelpersoneel, grondwerkers e.a. en die allen des winters geen vaste woning hebben.

In dit Tehuis zal orde en tucht heerschen, maar tevens gepaste vrijheid van beweging worden gegund. Men zal zich daar met den man bemoeien en hem niet, als in Bronbeek, vrijwel aan zijn lot overlaten, voor zoover de dienst dit niet voorschrijft. De man betaalt zijn pension maar moet eenig zakgeld overhouden. Het personeel bestaat uit internen, die met hun huiselijken dienst hun pension betalen. Er wordt gerekend op een sterkte van 200 man.

Het gebouw moet gelegen zijn in een landelijke omgeving in de onmiddellijke nabijheid van Nijmegen.

Om dit tot stand te brengen, om het huis en het land en den tuin te koopen of een huis op een goed stuk grond te kunnen bouwen is, de inventaris inbegrepen, noodig een som van *f* 150.000. Er bestaat geen twijfel of van rijkswege zal subsidie verleend worden. Staat het gebouw en is het bevolkt, dan bedruipt de zaak zich zelf.

Het personeel, de directeur en misschien de adj. directeur uitgezonderd, kunnen genomen worden uit de inwonenden.

De cijfers, die de ontwerper in zijn verslag geeft, zijn gebaseerd op gegevens hem verstrekt door beheerders van verschillende inrichtingen, o. w. door den hoofd-directeur van de Vereeniging „Hulp aan Onbehuisden" te Amsterdam, die aldaar in denzelfden geest arbeidt.

Het is den heer Van Boxtel gelukt reeds enkele mannen te vinden, die met hem een voorloopig comité zullen vormen, en naar de noodige middelen zullen zoeken, om het plan te verwezenlijken.

Verdere inlichtingen verstrekken gaarne de heeren Mr. J. van Giffen te Lent, de heer A. van Boxtel, Beheerder Arbeidsbeurs Prins Hendrik-Kazerne te Nijmegen en H. Z. Zegers de Beijl te Hees.

Een beroep om hulp en steun wordt gericht tot een ieder, die hart heeft voor onzen oud-Indischen militair.

Uit de O. I. Mail.

De Bandjirs.

In de Bataviasche bladen der jongste mail vinden wij de volgende

bede om steun:

De aanhoudende en zware regens zijn een ware ramp geworden voor een deel der kampongbevolking. De bewoners van Kebon Djeroek, Pintoe Besie, Goenoeng Sahari, Kroekoet, Angke Doerie, Kebon Djaë, Tanah Tinggi, Kemajoran, Pedjambon en een deel van Kwitang hebben zwaar te lijden gehad.

De huizen van 6000 menschen te Batavia zijn onbewoonbaar geworden;...... 6000 menschen zijn van een groot deel van hun have beroofd, 6000 menschen ondergaan nu nog de ellende van de overstroomingen. En het is juist het armste gedeelte der bevolking, zoowel Inlanders en Arabieren, als Europeanen en Chineezen, die het zwaarst getroffen zijn. Zij waren door het plotseling opzettende water gedwongen in allerijl hun huizen te ontvluchten, en niet of slechts zelden in staat hun geheelen inboedel

te redden. Veel have en goed ging totaal verloren, of werd voor het gebruik verder ongeschikt.

Zesduizend menschen! Er is voor hen gedaan, wat in der haast kon worden gedaan, men heeft de ongelukkigen zooveel mogelijk een onderdak bezorgd, wat voorloopig, ondanks veler bereidwilligheid en steun, niet dan op zeer primitieve wijze kon geschieden; het noodige is verricht om in hun eerste levensbehoeften te voorzien, maar het gróóte werk der leniging van de vaak onbeschrijfelijke ellende moet nog aanvangen.

Op initiatief van enkele Gemeenteraadsleden is reeds een commissie in het leven geroepen tot stichting van een overstroomingsfonds.

Daarin nemen zitting de heeren P. A. de Nijs Bik, J. F. H. A. Later, H. van Wermeskerken, controleur F. G. Putman Cramer. Raden Sosrowerdojo, patih, Khouw Kim An, majoor der Chineezen en Oemar Mangoes, kapitein der Arabieren.

Zij richt tot allen een dringende bede om hulp en financieelen steun.

Ook van elders droeve berichten:

De assistent-resident uit Pati meldde, dat de dijk van de Serangrivier in den nacht van 20 op 21 dezer in de afdeeling Koedoes doorgebroken was, waardoor het overstroomde gebied uitgebreid en de onder water geloopen oppervlakte meer stabiel geworden was. Ze bedroeg, volgens de „Loc." van 25 Jan. j.l., 15000 bouw, waarvan 10.000 bouw reeds met padi beplant was. Daarvan kon 9000 bouw als verloren beschouwd worden.

Voor den wederopbouw van 515 vernielde huizen in Demak en Japara is 15 mille noodig. De Regeering steunt met reliefworks en zorgt voor verstrekking van voedsel. De „Locomotief" inde 24 Jan. j.l. 4 mille aan giften.

Een N. I. O. T.

De „Javabode" schrijft:

Wij hebben nog geen Ned.-Indische Overzee-Trust, maar als zoodanig heeft toch de Regeering onlangs dienst gedaan bij den uitvoer van aniline. Men weet, hoe de Minister van Koloniën de zending consigneerde aan den Gouverneur-Generaal, die aan het Departement van Landbouw opdroeg, de zending onder eenige firma's te verdeelen, tot verkoop in het klein.

Dezelfde weg is wederom gevolgd voor den invoer van springstoffen, waarbij ook weer aan het Landbouw-Departement en wel aan de afdeeling Handel en Nijverheid, werd opgedragen voor de verspreiding te zorgen.

De waarborg, bij invoeren op deze wijze geëischt, bestaat hierin, dat er geen uitvoer van de artikelen zal plaats hebben. Om dat te bereiken, worden zoo noodig overeenkomsten met de betrokken firma's aangegaan en wordt van hen de storting gevergd van een zekere som bij een bankinstelling, welke som in geval van overtreding (dus bij uitvoer) geheel of gedeeltelijk als boete door de Regeering wordt opgenomen. Indien de uitvoer van het artikel reeds verboden is, behoeft een dergelijke waarborg niet te worden gegeven.

Wij zien dus, dat Indië eigenlijk al zijn Overzee-Trust heeft, althans dat de afdeeling Handel en Nijverheid als zoodanig reeds twee malen heeft gewerkt.

De Atjehsche tram.

Het „Nieuwsblad v. Atjeh" meldt, dat het baanvak Kwala—Simpang—Besitang van de Atjeh-tram reeds spoedig voor het publiek verkeer in exploitatie zal worden genomen en dat bij de opening daarvan de Gouverneur tegenwoordig zal zijn. Wel heeft de Atjeh-tram hiermede haar terminus nog niet bereikt, maar de lijn heeft toch reeds Atjeh's grenzen vele kilometers overschreden.

Op den 1sten Januari jl. is de dienst van de Atjehtram van het Departement van Oorlog naar dat van Gouvernements bedrijven overgegaan.

Aanslagen op Deli.

Een sinds begin 1912 door „De Planter" bijgehouden statistiek wijst uit, dat voor 1912 te constateeren vallen 40 aanslagen op assistenten (waaronder één moord); voor 1913: 41 (waaronder één moord); voor 1914: 32 (waaronder twee moorden); voor 1915: 24 (waaronder twee moorden) — cijfers, die een dalende lijn te zien geven en waaruit dus een verbetering van den toestand geconcludeerd zou mogen worden, indien men er zeker van was, dat de bekend geworden gegevens op volledigheid aanspraak mochten maken.

Die zekerheid nu ontbreekt te eenenmale, zegt het periodiek. De wijze, waarop wij soms maanden na de betreffende gebeurtenissen, door verslagen van Landraadzittingen of door toevallig aan ons gedane mededeelingen, kennis kregen van diverse gevallen als bedoeld, sterkt ons in de overtuiging, dat nog heel wat, zij het ook niet de meer ernstige, aanslagen op assistenten aan de publiciteit ontsnapt zijn.

De motieven voor die, dikwijls door managers en assistenten betrachte achterhoudendheid ten deze, mogen als bekend worden verondersteld. De administrateurs wenschen hun onderneming niet in opspraak te zien gebracht; en te sterker doet deze hunne wensch zich gelden, naarmate zij er voor zichzelf meer van overtuigd zijn, dat het door hen gevolgde werksysteem ten opzichte van de koelies, en de hunnerzijds uitgeoefende druk op de assistenten, tot op zekere hoogte debet zijn aan de meer of minder diepe oorzaken der excessen.

Het blijkt, dat acht van de boven gesignaleerde aanslagen als plaats der handeling „de rol" te constateeren geven — wat o.i. niet als een bloot toeval te qualificeeren valt, maar wel degelijk wijst op de omstandigheid, dat de kwaadwillende koelies met voordacht het halfduister, soms volslagen duister, waarin de een militair tintje vertoonende plechtigheid, die „rol" heet, gewoonlijk plaats vindt, hadden uitgekozen om hunne plannen ten uitvoer te brengen.

Het blad bepleit het houden van de „rol" op klaarlichten dag.

Gebruik van alcohol onder de Inlanders.

De „Javabode" schrijft:

Zonder vooruit te willen loopen op het resultaat van het door de Regeering gelaste onderzoek naar het gebruik van alcoholische dranken door de Inlandsche bevolking, wenschen wij toch op een enkel punt te wijzen, vooral nu het „Bat. Hdbl." pas beweerd heeft, dat het gebruik gering is. Het blad stelt het voor, alsof de zaak zoo erg niet is en het onderzoek slechts uitvloeisel is van het herhaalde aandringen van geheel-onthouders.

De aandacht der Regeering werd al tien jaar geleden gevestigd op het toenemend gebruik van alcoholische dranken, vooral brandy en jenever, onder de bevolking. Gelukkig is het gebruik lang niet algemeen, maar is toch op weg het te worden. In Midden-Java bijvoorbeeld weet de Chineesche tokohouder het wel in den kampong te leveren. Op havenplaatsen, waar veel los werkvolk is, dat in aanraking komt met matrozen, weten de luidjes heel aardig om te springen met de jenever. Wij hebben indertijd gelezen, hoe op een onderneming in Oost-Java in de ondernemings-toko jenever werd verkocht aan de koelies, die het 's ochtends op hun nuchtere maag gebruikten tegen de kou!

Dat zijn voorbeelden, vingerwijzingen, dat het gebruik van alcoholica zijn weg vindt onder de bevolking. Wij willen hier nog een staaltje laten volgen van de manier, waarop het gebruik zich kan uitbreiden. Iemand, reizend in een residentie der buitenbezittingen, kwam met een Inlandsch hoofdambtenaar en een tweetal Inlandsche schrijvers in een pasangrahan. Voor de maaltijd begon, werd een blad met dranken op tafel gezet, wijn, bier, jenever en bitter. De Europeaan bedankte, maar de Inlandsche hoofambtenaar nam zijn paitje en wel in een wijnglas, omdat er geen kleiner was. De beide schrijvers volgden zijn voorbeeld en hadden hun glas het eerst leeg, in twee teugen. Aan de manier, waarop zij er zich aan vergastten, was het te zien, dat zij de lekkernij nog niet gewend waren, waarom de Europeaan hun vroeg, of zij dagelijks hun paitje gebruikten. Neen, was het antwoord, wij hebben het nog nooit gedronken, maar wij hebben het nu ook eens gedaan en het smaakt wel.

Wij hebben dit staaltje meegedeeld om er op te wijzen, dat het gebruik van jenever en brandy volstrekt niet opkomt onder de lagere klassen, doch veeleer begint onder de hoogere der bevolking en dat er door jongeren iets flinks in wordt gezien, een moderniteit, om mee te drinken. Het zijn tot nog toe de hoofden, die het gebruik kennen, geleerd in den omgang met Europeanen. Het ziet er zoo onschuldig uit, als wij een wedana of eenig ander hoofd ontvangen, hem een whisky-soda en een paitje aan te bieden. Hij biedt het op zijn beurt zijn gasten aan en houdt daarom een kleinen voorraad in huis. Daarin steekt betrekkelijk weinig kwaad en in elk geval is er geen kwade bedoeling.

Maar een hoofd presenteert het zijn collega's dan ook wel en de jongere ambtenaren leeren meeproeven.

Men moet heusch niet denken, dat het gebruik zich bepaalt tot hoofdplaatsen en tot enkelen. Het gebruik is veel verder verbreid dan men denkt, maar het is nog maar zelden misbruik. Aan de Inlandsche bevolking zijn de nadeelen van het opiumgebruik herhaaldelijk onder het oog gebracht, maar er is veel voor te zeggen, dat de gevaren van het drinken van jenever en brandy onder de hoogere klassen der bevolking worden bekend gemaakt.

Suriname.

Het wordt eentonig. Voor de zooveelste maal moeten wij mededeelen, dat er geen nieuwsbladen uit Suriname ontvangen zijn. Van verscheidene personen, die geregeld correspondentie voeren met de kolonie, hebben wij vernomen, dat ook zij geen berichten hebben ontvangen, jonger dan 1 Februari.

Wat is er toch gaande met onze mails? Zou de Regeering niet door een korte mededeeling in de bladen hieromtrent eenige opheldering kunnen geven? Het is toch aan te nemen, dat zij weet waarom er geen brieven, enz. uit de kolonie aankomen.

Intusschen lazen wij in het verslag over 1915 van den Koninklijken West-Indischen Maildienst, dat de Maatschappij over 1915 een dividend van 12 pct. uitkeert, tegen 5½ over 1914. Den 3en April 1915 verging het stoomschip „Prins Maurits."

Ten einde de kleinere stoomschepen der vloot te vervangen, heeft de maatschappij drie stoomschepen besteld van de grootte en inrichting van het stoomschip „Oranje Nassau"; de bouw van twee dezer schepen is opgedragen aan de Nederlandsche Scheepsbouw Maatschappij, terwijl het derde stoomschip gebouwd zal worden door de Maatschappij Fijenoord.

Het stoomschip „Prins Willem V", dat minder geschikt voor het bedrijf geworden was, werd verkocht.

De stoomschepen „Venezuela", „Ecuador" en „Columbia", die in de tweede helft van 1915 door de bouwmeesters geleverd en onmiddellijk in bedrijf gesteld waren,

werden in het begin van 1916 verkocht tot een prijs, die de bouwkosten aanmerkelijk overschrijdt. Deze schepen, voor den Colon-dienst gebouwd, waren door inrichting en diepgang voor de andere lijnen ongeschikt.

Natuurlijk kan de maatschappij het niet helpen, dat de ingang van de Suriname-rivier niet dieper is. Wanneer zullen de drie bestelde schepen gereed zijn? En zal de vaart Amsterdam—Suriname (en omgekeerd!) in afwachting van de aflevering geregeld onderhouden worden? Er bestaat toch zoo iets als een post-contract met de regeering?

* * *

Eenigen tijd geleden zeiden wij te zullen terugkomen op het tusschen Nederland en Frankrijk gesloten verdrag, strekkende tot regeling van de grens tusschen Suriname en Fransch Guyana over een gedeelte der Marowijnerivier. In afwachting van het voorloopig verslag der Tweede Kamer bepalen wij ons tot enkele opmerkingen. In verband met het slot van ons overzicht in het vorige nummer van dit weekblad, constateeren wij met genoegen deze alinea in art. 1 van het verdrag:

„De beide verdragsluitende Regeeringen verbinden zich, de verkregen rechten van de Boschnegers en de Indianen, die de eilanden in de rivier bewonen, te eerbiedigen."

Maar hoe met de Boschnegers en Indianen, die aan de oevers der rivier wonen? Bij den aanleg van landingsbruggen, havens, scheepshellingen, vaargeulen, enz. kunnen hunne woonplaatsen in het gedrang komen. Gelukkig bepaalt het betreffende art. 3, dat concessiehouders voor het aanleggen van zulke werken zich hebben te gedragen naar de verordeningen, uitgevaardigd door de Regeering van het land aan hetwelk de betrokken oever behoort. Voor zooveel de goudverordeningen daarin niet reeds voorzien, zullen dus maatregelen genomen moeten worden om voor de belangen van de Boschnegers en Indianen te waken.

Volgens art. 5 zal in de baggerconcessie worden bepaald:

1º. dat elke hoeveelheid delfstof in het overeenkomstig artikel één begrensde deel van de rivier gewonnen, zal beschouwd worden als afkomstig te zijn voor de helft uit de Nederlandsche wateren en voor de helft uit de Fransche wateren;

2º. dat de concessiehouders in elk der beide koloniën alle rechten op delfstoffen, vastgesteld bij de thans geldende of later vast te stellen tarieven, zullen moeten voldoen naar verhouding van de hoeveelheid delfstof, die geacht zal worden te zijn gewonnen in de wateren van ieder land;

3º. dat de concessiehouders gehouden zullen zijn het jagen van schepen langs de rivier toe te laten en dat zij zich zullen moeten gedragen naar alle verordeningen, bestemd om de vrije scheepvaart te verzekeren.

Dat concessies tot baggeren naar goud in een grensrivier niet anders te verleenen zijn dan volgens het sub 1º. aangenomen beginsel, wat voor iedereen duidelijk is. Hoe het mogelijk is dat de betrokken regeeringen zoo vele jaren noodig hebben gehad om tot dit inzicht te komen, is een raadsel.

Het sub 2º. genoemde behoort o.i. in het verdrag niet thuis. In elk geval zijn de woorden „naar verhouding van de hoeveelheid delfstof, die geacht zal worden te zijn gewonnen in de wateren van ieder land" overbodig. En meent men dat het overbodige niet schaadt, waarom zoo'n kromme redactie?

Hoe men zich het „jagen van schepen" langs de Marowijne voorstelt? Heeft misschien het woord „halage" in den oorspronkelijken tekst een uitgebreider beteekenis?

Het voornaamste is evenwel dat het verdrag spoedig de goedkeuring van de Staten-Generaal verkrijgt.

En Minister de Marees van Swinderen, die aan de Staten-Generaal te slikken wilde geven dat er geen grenskwesties bestonden!

* * *

In Juli van het vorige jaar vestigden wij de aandacht op een academisch proefschrift — „De Regelingsbevoegdheid van de Kroon voor de Koloniën" — door een Surinamer, den heer A. A. J. de Neef, te Leiden verdedigd. Thans ontvangen wij het proefschrift van een anderen Surinamer, den heer S. F. Duurvorst, getiteld „Rechtspersonen in de Nederlandsche Kolonien", op 5 April te verdedigen voor de faculteit der rechtsgeleerdheid te Leiden. De beoordeeling van het geschrift aan bevoegden overlatende, vestigen wij de aandacht op een der stellingen van den promovendus, luidende: „De eisch van Nederlandsch onderdaanschap als voorwaarde voor de verkrijging van een bedrijfsconcessie in Suriname is in strijd te achten met het economisch belang dier kolonie."

* * *

Onder de correctie De mail uit Suriname is er!

WAT DE INLANDER ZEGT.

Een Plechtigheid. Den 25 Januari j.l., Vrijdag des voormiddags half negen, had een eenvoudige plechtigheid plaats in het gebouw van de Kartinischool te Pintoebesi-Batavia. De leerlingen — alzoo de „Pembrita Betawi" — zongen onder leiding van een Javaansche onderwijzeres een Javaansch lied. Daarna hield de heer D. van Hinloopen Labberton een toespraak tot de genoodigden, waarbij hij aan het bestuur van de Bataviaasche Kartinischool een portret aanbood van Raden Adjeng Kartini en zulks uit naam van haar zuster Raden Ajoe Sosrohadikoesoemo. Hij gaf een schets van hetgeen de overledene voor de opvoeding van het Javaansche volk gedaan en beoogd had en bracht hulde aan hare nagedachtenis en die van den heer van Deventer. Hij legde er voorts den nadruk op, dat daar waar de beste elementen van het Westersche volk samen gaan werken met die van het Oostersche, ongetwijfeld daarvan goede resultaten verkregen zullen worden. Daarna sprak Mr. 's Jacob, Raden Adjeng Kartini — zeide hij — heeft het zaad gestrooid, dat thans op de kweekbedden der Kartinischolen opschiet en weldra zal moeten worden overgeplant op den bodem van de groote Inlandsche maatschappij. Jammer is 't, dat zij zelf het opschieten dezer zaailingen niet heeft kunnen aanschouwen. 't Is te hopen, dat haar beeltenis de ouder wordende meisjes zal prikkelen haar en haar streven na te volgen. De heer van Hinloopen Labberton dankte Mr. 's Jacob voor de goede wenschen, door hem geuit, waarmede de plechtigheid was afgeloopen.

Een nieuw Blad. Verschenen is, volgens bovengenoemd blad, de eerste aflevering van een nieuw orgaan: „Het Inlandsch Onderwijs", een maandblad van de Vereeniging van Inlandsche onderwijzers (V. I. O.) onder redactie van het hoofdbestuur dezer vereeniging, ter vervanging van het vroeger correspondentieblad van V. I. O. Aanleiding daartoe gaf het op de laatste vergadering van het N.I.O.G. (Nederlandsch Indisch Onderwijzers Genootschap) afgestemde voorstel om een fusie van de beide onderwijzers-vereenigingen tot stand te brengen V.I.O. achtte die fusie noodig voor een doelmatige behartiging van de gemeenschappelijke belangen. N.I.O.G. was er echter tegen, omdat z.i. de twee groepen elkaar te zelden op éénzelfde terrein ontmoeten. In de eerste aflevering van het tijdschrift worden natuurlijk die argumenten van N.I.O.G. bestreden.

Namiddag-Cursussen. Volgens de „Bintang Soerabaja" zijn op verschillende plaatsen namiddagcursussen in nuttige vrouwelijke handwerken, toegevoegd aan openbare lagere gemengde, Hollandsch-Chineesche, Hollandsch-Inlandsche en andere speciale scholen, nader aangeduid in Staatsblad 1914 No. 762, art. 4, sub a. Voorts ook namiddag-cursussen in de Fransche taal verbonden aan Europeesche scholen niet eerste lagere gemengde of Hollandsch-Chineesche scholen. Naar gelang het aantal leerlingen der klassen, waarin deze cursussen verdeeld zijn, meer dan 25, 50, 75 enz. bedraagt, worden zij, deze klassen, gesplitst in respectievelijk twee, drie, vier, enz. parallel-klassen, aan elk waarvan gedurende twee of vier uren in de week onderwijs zal worden gegeven.

Een nieuw Ambt voor Inlanders. Door den chef van den pandhuisdienst is een nieuwe betrekking voor Inlanders in het leven geroepen, n.m die van klerk, belast met het toezicht op en de zorg voor de goederen in het magazijn, waaraan een bezoldiging van *f* 60 's maands verbonden is. Een buitenkansje, zoo vermeent bovengenoemd blad, voor de schatters en andere Inlandsche beambten, die slechts een traktement van *f* 30 à *f* 50 's maands hebben en wier kans om promotie te maken daardoor eenigszins vermeerderd is.

Inlanders naar de Straits. Aan de „Cicely Rubber Estates Company Ltd." is, volgens de „Pembrita Betawi", vergunning verleend tot het aanwerven van ten hoogste honderd Inlanders van Java voor het verrichten van arbeid op de in Perak (gefedereerde Maleische staten) gelegen landbouwonderneming „Cicely Estate".

Controleurs B. B. krijgen weer rechtsmacht. In verband met de vestiging van landgerichten in de residenties Batavia, Semarang en Soerabaya is bij ordonnantie een lijst vastgesteld, waarbij opnieuw de rechtsmacht wordt opgedragen aan controleurs bij het Binnenlandsch Bestuur van met name genoemde afdeelingen. („Pembrita Betawi").

Een kas-tekort. In het hulppostkantor te Laboean (Pandeglang-Bantam) werd, volgens de „Bintang Soerabaja", een kastekort ontdekt van ± *f* 79.—. De hulppostcommies Agoes Djajadesastra werd geschorst, in afwachting van het verdere door den djaksa te houden onderzoek. Ook andere onregelmatigheden zijn gebleken ten aanzien van postwissels. Reçus, in handen van eenige personen, die in deze zaak als getuigen zullen moeten optreden, geven een ander, hooger bedrag aan, dan in de boeken verantwoord. Aangeteekende brieven met geldswaardige bedragen in 1913 voor bedevaartgangers naar Mekka overgemaakt, zijn verdwenen en vermoedelijk te Laboean gestolen.

Gebrekkig toezicht. Nog steeds loopen de gevangenen uit de gevangenis te Soerabaja weg. Nu weer, volgens de „Bintang Soerabaja", een kettingganger, die bij het stadsverband te werk was gesteld. Hij wist te profiteeren van het oogenblik, dat de Mandoer geen acht op hem sloeg, om te ontsnappen.

Gedwongen ontslagaanvrage. De „Bintang Soerabaja" weet met zekerheid mede te deelen, dat de Rijksbestuurder van Solo zijn ontslagaanvraag met ingang van ultimo Maart van dit jaar ingediend heeft, zoowel bij den Resident, als bij den Soesoehoenan. Deze liet het verzoek op een anderen datum stellen, omdat de in het request genoemde dag „tali wangké" was, d.w.z. een ongeluksdag. Het heet, dat de Rijksbestuurder onkundig was, of zich onwetend hield ten aanzien van een onder de be-

volking heerschenden slechten geest. De aanval op den adjunct-controleur Westerhuis was de druppel, die den emmer deed overloopen. Aanvankelijk werd dit bericht in de Javaansche bladen tegengesproken, maar nu is, volgens genoemd blad, gebleken, dat hij een paar dagen vóór Kerstmis ten residentiehuize de aanzegging heeft gekregen zijn ontslag aan te vragen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een verlies. De „Djawatengah" neemt uit de „Mataram" de opmerking over, dat het aftreden van Dr. Rinkes, als adviseur voor Inlandsche en Arabische zaken, hieraan te wijten is, dat de Gouverneur-Generaal Idenburg nog vóór zijn aftreden het groote (proregeering) publiek gunstig heeft willen stemmen. De S. I. en andere Inlandsche vereenigingen zullen evenwel treuren en de hormatlievende ambtenaren zullen weer doen, wat zij willen. De particuliere industrie verliest zijn leider, die den Inlander de gevoelens van eigenwaarde en durf bijbracht.

Vrijdags-sluiting. De S. I. te Menggala (Lampongs) heeft volgens de „Sinar Sumatra" aan het bestuur gevraagd om de tokos op Vrijdag te mogen sluiten. De redactie teekent aan, dat hiertegen natuurlijk geen bezwaar bestond, evenmin als van de zijde der Europeanen tegen toko-sluiting op Zondag. Maar zullen de S. Imers zich werkelijk aan deze regeling houden? vraagt zij, ook als zij wordt ingevoerd op andere plaatsen? Wat zullen de tokohouders van andere rassen in hun vuistje lachen, die des Vrijdags wel zullen verkoopen!

De Samin-zaak. De S. I. heeft zich nu ook, volgens de „Pewarta Soerabaja" met de Saminzaak bemoeid. Een groote samenkomst werd te Soerabaja gehouden, waarbij ongeveer 4000 Inlanders tegenwoordig waren. Daar tevoren hiervoor geen vergunning van het bestuur werd gevraagd, werden zij door de politie uiteengedreven.

Ongewenschte Hulde. De Japansche gezant te Peking — alzoo de „Perniagan" — heeft van zijn regeering de opdracht gekregen aan Yuan Shi-Kan mede te deelen, dat Japan op dit oogenblik geen Chineesche missie kan ontvangen, die aan den Mikado de gelukwenschen van de Chineesche regeering komt overbrengen bij gelegenheid van diens kroning.

Zou 't waar zijn? De „Sinar Sumatra" vernam, dat eenige totok Chineezen van Java naar China zouden gaan, om de verheffing van Yuan Ski Kan voornoemd tot Keizer van China tegen te gaan. Gekke menschen, domme menschen, zoo roept het blad uit, die den dood tegemoet gaan voor een zaak, waaraan niet te veranderen valt. Als 't bericht n.m. waar is!

Handel in Meisjes? Te Soerabaja werd, volgens de „Pewarta Soerabaja", een Chineesche vrouw gearresteerd, die een soort van handel in kinderen dreef. Bij haar werd een twaalfjarig Chineesch meisje, van Singapore afkomstig, aangetroffen. Een geluk voor het kind, dat de politie haar eindelijk heeft kunnen opvatten. Een rijke Chineesche vrouw heeft zich nu het lot van dit kind aangetrokkèn. Ook een Inlandsche vrouw uit Modjokerto, heeft zich aan dit bedrijf schuldig gemaakt en is in de handen van de politie gevallen. Een rechercheur nam haar gevangen, juist op het oogenblik, dat zij bezig was twee vrouwen te bezorgen aan een adres in de kampong Doekoe, waar de levende waar geregeld werd aangebracht en doorgezonden. Zij bekende, dat zij reeds geruimen tijd dit zaakje bij de hand heeft gehad. Uit verschillende dessas van Modjokerto haalde zij de vrouwen over te Soerabaja te komen, waar dezen voor *f* 4 à *f* 5 verkwanseld werden.

Een a.s. Japansch-Maleisch blad. Te Soerabaja bestaan, volgens het „Bat. Nieuwsblad", plannen om een Japansche krant op te richten. Naar men dit blad mededeelde, hebben de uitgevers de Inlandsche journalisten Tjipto en Darmokoesoemo aangezocht de redactie van dit Japansche blad op zich te nemen. Genoemde schrijvers moeten echter voor die eer bedankt hebben. Als het bericht waar is, dan maakt het wel een vreemden indruk, dat juist deze twee vreemde journalisten van een zoo vreemde „richting" werden aangezocht om het nieuwe orgaan te redigeeren. Verder vernam het blad, dat de oprichter van het op te richten Japansche blad naar den welluidenden naam van Mimami luistert. De richting van het blad moet opgesloten liggen in het devies: „Azië voor de Aziaten".

Toe maar!...... De Chineesch-Maleische en een deel van de Inlandsche pers keeren zich nu al tegen die „strebers".

Daarentegen zal te Soerabaja nog een nieuw Chineesch dagblad in Chineesche karakters verschijnen. Direkteur van de vennootschap is de heer Sin Tjoe An, directeur Van de firma Sin Thay Bie te Pangoong, Soerabaja. („Pewarta Soerabaja").

De toestand in China. De „Sinar Sumatra" geeft een overzicht van den binnenlandschen toestand in China, van de woelingen en onlusten in dit land en van het ontstaan van een nieuwe revolutie. Het blad heeft veel af te dingen op het beleid van Yuan Shi Kan, die zijn eigen belang meer op het oog heeft, dan dat van het land en van de woelingen gebruik gemaakt heeft, de republiek weder in een monarchie te herscheppen en zich zelven een eigen dynastie te vormen. Ten laatste is hij gezwicht onder den druk van Japan, heeft hij toegegeven aan zijn eischen, en het ultimatum aangenomen. Was het een gedwongen of vrijwillig samengaan met dit land en het welbegrepen belang van zijn eigen rijk, dat zelf machteloos, van Europa in deze tijden geen hulp te verwachten heeft? „Azië voor de Aziaten", heet het in den mond van dit volk van de „bangsa katé" (ras der krielkippen) en daarom liever en beter met Japan dan met welke andere Europeesche mogendheid.

Hoe is 't met de Chineezen in Ned. Indië gesteld? vraagt het blad. Zij moeten of willen van de Japanners niets weten, maar van nationaliteitsgevoel is ook nog weinig sprake. Met het Chineesch onderwijs is 't treurig gesteld. De „Tiong Hoa Hwe Koan"-scholen gaan achteruit: Geen kinderen en geen geld genoeg. Waarom leiden de Chineesche vereenigingen een kwijnend bestaan? De meeste onzer menschen, die 't betalen kunnen, achten 't niet de moeite waard om op de vergaderingen te komen. Zij vreezen, dat zij aan hunne beurzen gevoeld zullen worden, al weten zij ook, dat dit voor een groot algemeen belang zal zijn, voor de opheffing van hun eigen ras. Zij, die in een bestuur van een vereeniging zitten, beschouwen zich als almachtig, verlangen, dat de leden hen als hun keizer beschouwen, wiens uitspraken onbetwistbaar zijn. Zij, die geen geld hebben, moeten stil en gedwee zijn. Ook dit is een reden, dat velen van vergaderingen weg blijven. Wat willen de Chineezen nu spreken van vooruitgang en zelfopheffing, als zij in de kleine zaken zelfs niet in staat zijn om broederlijk samen te gaan en elkaar te respecteeren? zoo vraagt het blad.

Van Vreemde Koloniën.

De post voor Z.-W. Afrika.

In de Deutsche Kolonialzeitung van 18 Mrt. komt onder het hoofd Von unseren Koloniën over Z.W. Afrika een gedeelte voor, dat wij meenen hier te moeten weergeven.

De postverbinding tusschen 't moederland en de krijgsgevangenen, dus met het officierskamp in Okanjande en de gewezen gedienden in Aus, is sedert eenigen tijd ook tot postpaketten uitgebreid, die das Niederländische Rote Kreuz dankenswerterweise vermittelt. De Engelsche regeering staat, volgens een mededeeling van de Prisoners of war information bureau te Londen, op 't standpunt, dat een rechtstreeksche postverbinding uit Duitschland met hen, die tot de Schutztruppen behoord hebben, doch vrij gelaten zijn, en met de burgerbevolking van 't bezette gebied niet kan worden toegelaten. Voor allen, die niet geïnterneerd zijn, is hierdoor het brievenverkeer slechts mogelijk door bemiddeling van 't neutrale buitenland, b.v. door het internationale vredesbureau in Bern. Zendingen van paketten en geld aan de Duitschers in Z.W. Afrika kan echter door deze bemiddeling nog niet geschieden.

De offers door Canada gebracht.

Volgens minister-president Borden hebben in Canada tot nu toe 290.000 man dienst genomen. De verliezen bedragen 43.700 man. Daar 't korte bericht niet zegt dat dit gesneuvelden zijn, zal wel op alle buitengevecht gestelden worden gedoeld — krijgsgevangenen inbegrepen? — Het komt in elk geval neer op een verlies van ruim 15 percent.

Golconda.

Den 30en Maart is de Golconda van Bombay naar Nederland vertrokken met 400 onderdanen van aan de entente vijandelijke staten.

De Oostenrijksche regeering heeft aan de Engelsche verzocht bijzondere maatregelen te willen treffen om torpedeering van de Golconda te voorkomen, vooral omdat een deel der Oostenrijksche reizigers tot den geestelijken stand behooren. Minister Grey antwoordde, dat aan dit verzoek geen gevolg kon worden gegeven, hij verwees de Oostenr. regeering naar haar eigen marine-autoriteiten.

Men zal zich herinneren, dat onlangs de eerste ploeg van deze weer vrijgelaten geïnterneerden uit Britsch-Indië in ons land is aangekomen, om verder naar Duitschland te reizen. De overtocht was toen niet zonder groote spanning en avonturen volbracht, sedert zijn de gevaren en is de verbittering nog toegenomen. Het zal een verademing zijn, als de Golconda haar lading in een onzer havens zal hebben gebracht.

In beslag nemen van Duitsche schepen.

Volgens een bericht uit Bombay zijn de D. schepen, die in Britsch-Indië geïnterneerd waren, voor 't gebruik onder Britsche vlag in beslag genomen. De bemanning werd te Panjim geïnterneerd.

Naar verluidt zou Brazilië er over denken 't voorbeeld van Portugal te volgen. Daar zijn 200.000 ton scheepsruimte geblokkeerd. Men rekent uit, dat D. voor 128 millioen Braz. koffie in zijn havens heeft gevat, die het weigert te betalen. De Braziliaansche regeering heeft ten deze echter nog niet zulke stappen gedaan, dat van een onoplosbaar conflict mag worden gesproken; wij verwachten daarom den maatregel nog niet, die — Portugal heeft 't aangetoond — tot een vredebreuk zou leiden.

Een groote hervorming

noemt Le Dépêche Coloniale van 21 Maart het door de Fr. Kamer van afgevaardigden den 17 t.v. genomen besluit.

Volgens een der beginselen, waarop 't financieele stelsel der koloniën sedert 1900 berust, zijn de locale besturen niet vrij hun inkomsten te regelen. De koloniën staan onder voogdij van 't moederland. De op te leggen belastingen en de andere bijdragen, die een kolonie noodig heeft om haar uitgaven te dekken, zijn onderworpen aan de goedkeuring van de regeering in 't moederland.

Hiervan zijn nadeelen ondervonden, die op den duur zeer zwaar zijn gaan wegen. De raden, die bemoeienis met de voorstellen hadden, brachten er meermalen wijzigingen in, welke de bedoeling der voorstellers te na kwamen, en de goedgekeurde belastingen kregen dikwijls eerst vele maanden, ja zelfs eenige jaren, nadat zij door het koloniaal bestuur ingediend waren, haar beslag.

De op 17 Maart aangenomen wet wil de koloniën vrijheid geven bij 't vaststellen van hare tarieven, met dit voorbehoud alleen, dat de minister van koloniën een recht van veto heeft. Hij kan, zonder bemoeienis van eenig regeeringslichaam, een tarief buiten werking stellen.

Dit is inderdaad voor Frankrijk, waar de tarieven-vraagstukken de meest zwaartillende beschouwingen uitlokken en waar men herstel van verloren financieel en economisch evenwicht altijd zoekt in een tariefherziening, een merkwaardig besluit.

Joean Sji Kai.

Zou 't met den keizer van China toch nog misloopen? Zou hij bij de poort van 't keizerschap moeten blijven staan, zonder den drempel te mogen overschrijden? Zou zelfs het streven naar de kroon hem het verlies van den presidentszetel moeten brengen?

Het bericht uit Peking en Shangai luidt, dat zijn aftreden als president van de Chineesche republiek op handen is. Als zijn waarschijnlijken opvolger wordt Lijoean Hoeng, de vice-president der republiek, genoemd.

Joean Sji Kai is meer een geslepen staatsman dan een oorlogsheld, nu hij de kracht inziet van den dreigenden storm treedt hij tijdig terug, maar — vermoedelijk ook maar tijdelijk. Hij is geen man om zich buiten de politiek te houden, en in de politiek is maar een plaats voor hem denkbaar. Indien de berichten van zijn abdiqueeren juist zijn, zal daarmee wel meer een uitstel dan een afstel van zijn grootsche plannen bedoeld zijn,

Aan onze regeering wordt hierdoor weer meer tijd gegeven om 't Chineesche vraagstuk voor onze koloniën tot een gewenschte oplossing te brengen. Maar wij hebben nog geen aanwijzing gevonden, dat zij zich die gunstige omstandigheden ten nutte maakt. Naar het schijnt laat zij 't getij weer verloopen zonder de bakens te verzetten.

't Is maar een particuliere vereeniging!

Bekend is gemaakt, dat de Japansch-Nederlandsche Vereeniging te Tokio geannexeerd is door de Japansch-Indische Vereeniging. Graaf Okoema is president van de twee vereenigingen. De J. I. V. wil de vriendschap en de handelsrelatiën tusschen J. en Britsch-Indië bevorderen, zij strekte haar bemoeienis dus niet tot de Nederl. koloniën uit. Het was juist vooral de taak van de J. N. V. hiervoor te zorgen. De Nederlandsche leden van deze vereeniging zijn in haar opgaan in de zustervereeniging niet gekend; over 't lot hunner vereeniging is zonder algemeene ledenvergadering beslist. De correspondent van 't Handelsblad, die 't bericht heeft bezorgd, weet niet of de Nederl. gezant, die, evenals graaf Okoema, eerevoorzitter van de J. N. V. is, zijn goedkeuring aan de annexatie heeft gehecht. Wij kunnen niet aannemen, dat hij de opslurping, zonder dat de Nederl. leden zich hierover konden uitspreken, aanneembaar zou hebben verklaard.

De correspondent meent, dat de annexatie belangrijker is en belangrijker gevolgen kan hebben, dan uit het simpele berichtje zou blijken. Onze regeering zal die zwaartillendheid wel weer heel naief vinden: 't is immers maar een particuliere vereeniging!

Waar is

't Japansche smaldeel gebleven, dat een paar weken geleden te Marseille aankwam? Het was door 't Kanaal van Suez en de Middellandsche Zee gegaan om, naar gemeld werd, een vertegenwoordiger van de regeering over te brengen. Het verscheen geheimzinnig en onverwacht te Marseille. Daarna hoorde men er niets van. Waar is 't?

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Ziekten en plagen van de klappercultuur.

No. 20 der Mededeelingen van het Besoekisch Proefstation bevat gegevens van den heer P. E. Keuchenius over ziekten en plagen van de klappercultuur in Besoeki en de middelen ter bestrijding; zoomede over waarnemingen over de bestuiving bij Robusta-koffie.

De studie over de ziekten en plagen in de klapperteelt is voor Besoeki van veel belang, daar de aanplant van cocospalm er zich uitbreidt en er behalve hetgeen Oosterlingen er bezitten, nu al vijf ondernemingen zijn, welke een aanplant van klappers hebben. Het gewest, vooral het Oostelijk deel. schijnt bijzonder gunstig te zijn voor het gewas.

In de genoemde aflevering worden alle ziekten en plagen kortelijk behandeld en ook de bestrijding er van. Opmerking verdient, dat onder de voor de klappers schadelijke zoogdieren naast de apen, wilde varkens, klapperratten, klappereekhoorns en kalongs ook wordt genoemd de ,,homo sapiens". Minder algemeen bekend is het, dat de diefstallen zoodanig zijn, dat de planter vermoedt met een ziekte in den aanplant te doen te hebben. Daaromtrent zegt de studie: ,,Als de kiemplanten op de kweekbedden enkele maanden oud zijn, dan worden soms door den Inlander de vruchten gespleten om ze van het intusschen uitgegroeide ronde en zeer zoete kiemblad (gandos) te berooven. Is dat geschied, dan worden gewoonlijk de gespleten en van hun kiemblad ontdane vruchten, om de sporen van diefstal zooveel mogelijk uit te wisschen, weer netjes op hun plaats gezet. Het gevolg daarvan is, dat na verloop van eenigen tijd de jonge plant ziekelijk wordt en kwijnen gaat, zoodat men den indruk krijgt met een ziekte te doen te hebben. Bij nader onderzoek blijkt echter spoedig wat de ware oorzaak is geweest".

De spelen der Inlanders.

In de 5e afl. van het Marineblad deelt R. P. het een en ander mede over ,,De spelen der Inlanders". De spelen, die de schr. behandelt, zijn hoofdzakelijk ontleend aan L. Th. Mayer's: Een blik in het Javaansche Volksleven.

Ons Insulinde.

Van de hand des heeren B. Alkema, leeraar aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer, verscheen (bij Ch. Dixon in genoemde plaats): ,,Ons Insulinde. Hoe we 't verkregen en wat het door ons werd".

Schr. geeft eerst een overzicht der geschiedenis van de vroegste tijden tot heden; behandelt daarna het bestuur van Ned.-Indië, de maatregelen door de Regeering genomen ter bevordering van de welvaart, landbouw en nijverheid, bespreekt de ontwikkeling van den landbouw en de nijverheid der Europeanen in Ned.-Indië, terwijl ook een gedeelte is gewijd aan onderwijs en zending.

De Lampongsche districten.

Bij de ,,Japansche boekhandel en drukkerij" is ter perse ,,de Lampongsche districten, door Dr. R. Broersma".

In het prospectus wordt o.m. gezegd:

In Indië zelf, maar vooral in Nederland, bestaat meer dan ooit behoefte aan monographieën van gewesten. Een werk over heel Indië en een werk over een groot geheel kan niet anders dan overzichtelijk zijn. Voor velen echter wordt iets anders gewenscht dan een overzicht. Wil men een gewest eenigszins leeren kennen naar zijn gesteldheid, zijn bevolking en zijn Europeesche kolonisatie, dan dient men te beschikken over een werk dat, vrucht van volledig onderzoek, in populairen vorm den lezer geheel inwijdt.

Tot dusverre telt onze koloniale litteratuur slechts één werk, dat zoodanig is ingericht. Het is het boek van Dr. R. Broesma over ,,Bezoeki, een gewest in opkomst", dat overal bijzonder gunstig werd ontvangen. Dezelfde schrijver is het, die thans een dergelijk boek geeft over een gewest der Buitenbezittingen en wel over de Lampongsche districten.

Het Nederlandsche Zeewezen.

In No. 7 vervolgt J. Scheltema de Heere zijne aanteekeningen over een reis naar de Molukken en Nieuw-Guinea. Thans geeft de schr. bijzonderheden over Ambon, Saparoea en Ceram (Piroe). Een tweetal merkwaardige foto's vergezellen den tekst, n.l. van een rivierlandschap nabij Amboina en van een krijsdans der Alfoeren.

Verder schrijft in dit Nr. nog de heer N. Mac Leod over de gewenschte zeehaven op de noordkust van Midden-Java.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 13: Ned. Afd. der N.-I. Mij. van Nijverh. en Landb. Jaarverslag over 1915. — The cultivation and preparation of coffee, door F. Insinger. — Malangsche Landbouwvereeniging (Het uitdunnen van rubbertuinen, door Dr. P. Arens. — Excelsa-koffie, door Dr. P. J. S. Cramer). — Twee gouvernements-statistieken, door A. D. van der Gon Netscher (slot). — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Ontslag aan de assistenten in Deli.

In No. 143 van de Planter, het Orgaan der vakvereeniging voor assistenten in Deli, vindt men eenige mededeelingen omtrent gevallen van ontslag aan assistenten, verleend in het jaar 1915.

In den loop van 1915 werden niet minder dan 145 ontslaggevallen genoteerd, 't zij dat ontslag gegeven, 't zij dat het genomen werd. Men houde hierbij evenwel de abnormale tijdsomstandigheden in het oog (ontslag door Engelsche werkgevers aan Duitsche assistenten, enz.). Als men nagaat, dat er een 900 assitenten in de cultures werkzaam zijn, dan beloopt dat aantal een 16 pCt., maar rekening houdende met de mutaties onder de niet-bondsleden, mag men wel rekenen op een 20 tot 25 pCt. Dit zijn getallen, zegt de redactie van genoemd blad, die boekdeelen spreken omtrent misère, die velen assistenten, al of niet eigener schuld, is ten deel gevallen.

De verborgenheden van een landschap.

In de Gids van April schrijft Dr. A. H. Blaauw een mooi artikel over de verborgenheden en schoonheden van het landschap in het algemeen. Het spreekt als van zelf, dat schr. zijn lezers ook voert naar Java, als hij bijv. zegt: ,,.......... Van de velen, die van uit Tosari den Bromo bezoeken, zal er niemand zijn, die in zijn leven dat machtige en vreemdsoortige landschap meer vergeet. De tocht in den vroegen, donkeren morgen tegen de steile heuvels door steeds eenzamer wordende streken, straks de zachtlichtende dageraad, die uit de diepe dalen en de verre wazige vlakten de nevelsluiers wegdrijft, en eindelijk op den hoogen bergrand het uitzicht over de vlakte van de lichte zandzee met de donkere gegroefde kraterwalen! Over dat tooneel glijdt beurtelings het zonlicht van af de bergen in het Oosten met een rossen gloed, dan snellen ijlings witte, kille nevels langs de zanderige vlakte, terwijl uit den Bromo hier en ver weg uit den Smeroekegel lichte rook omhoog stijgt....."

Almanak voor Suriname.

Bij M. B. Heyde te Paramaribo verscheen de eerste jaargang van ,,De Gids. Almanak voor Suriname 1916". Samengesteld door J. F. G. Hillers en A. W. Marcus. (Een en ander staat niet op den titel, maar werd ons uit goede bron medegedeeld).

Of deze uitgave dient ter vervanging van ,,De Vraagbaak, Almanak voor Suriname", waarvan tot heden slechts twee jaargangen (1913 en 1915) verschenen, (bij van Ommeren te Paramaribo), dan wel of beide Almanakken zullen trachten te concurreeren, is ons onbekend, en doet trouwens weinig ter zake. Ons doel is slechts de aandacht te vestigen op ,,De Gids", met de uitgave waarvan wordt beoogd ,,het samenstellen en verspreiden van de hoogst noodige gegevens omtrent de kolonie, indeeling, bestuur enz., welke men in het dagelijksch leven noodig heeft, een boek, dat wegens omvang en prijs geschikt is voor elk kantoor en huis". De samenstellers houden zich aanbevolen voor op- of aanmerkingen, om in een volgenden jaargang daarmede rekening te houden.

Onze Javanen.

Het orgaan der Nederlandsche Zendingsvereeniging van April bevat een opstel van Br. J. van de Weg, handelend over de Javanen, die in de Soendalanden wonen; speciaal in de noordelijke helft van Cheribon. Schrijver is zeer slecht over hen te spreken; in hun hart zijn het roovers; veilig voor dieven is men hier nooit. Men vertelde hem, dat van de 800 volwassen mannen in een dessa pl.m. 500 dieven waren. Enkelen erkennen dat stelen en moorden zonde is, maar stelen vindt men over 't algemeen als behoorende tot den dagelijkschen arbeid. Steelt men zonder gepakt te worden, dan is men een geëerd en ook gevreesd man. Verder verwijt hij hun luiheid: Behalve in den sawahtijd (er is hier maar één oogst per jaar), werken de meesten niet.

Na de opsomming der ondeugden ,,van onze Javanen", wijst de schrijver toch ook op een deugd, n.l.: ,,Hun gastvrijheid is zeer groot. Logé's zijn altijd welkom, slaapplaats heeft men altijd, en zoolang men zelf nog eten in huis heeft, kunnen de logé's meedeelen".

Een kort oordeel over de Inlandsche pers.

In No. 5 van ,,De Voorpost, orgaan gewijd aan de belangen van Indië", vervolgt de heer Tjipto Mangoenkoesoemo zijn overzicht der belangrijkste gebeurtenissen in Indië over het jaar 1915. Aan het slot geeft hij zijn meening omtrent sommige Europeesche persorganen in Indië en zegt van de Inlandsche pers:

,,Wat de specifiek Javaansche en Maleische pers van de Javanen betreft, deze heeft zich nog niet kunnen verheffen boven het niveau van een paar jaar geleden. Een paar weeken wellicht dagbladen zijn er bijgekomen, die echter de qualiteit van het geheel niet hebben kunnen verhoogen. Men schenkt daar te veel aandacht aan kleinigheden, die voorgevallen zijn in de Javaansche maatschappij, zooals bijv. aan het huwelijk van Raden Adjeng Soekito en Raden Adjeng Kadilah met Europeanen, hetgeen men algemeen afkeurde, Men scheen niet in te zien, dat men dusdoende het bosch uit het oog verloor ter wille van de boomen".

De Indische Gids.

In het April-nr. de volgende artikelen: Fabrieksnijverheid voor Ned.-Indië, door Mr. H. 's-Jacob. — Onze Intendancedienst, door J. G. Smit. — Mémoires van een Atjehschen balling, medegedeeld door H. T. Damsté (vervolg). — De Pensioenbond van Indische ambtenaren, door E. A. A. van

Heekeren. — De robijn van Radjasthan, door R. E. Forrest(slot).
Verder de rubrieken Varia, waarin o.a.: Japan begeerig naar Sumatra en Java; De Positie van den journalist in Indië; Olifanten op Borneo (overgenomen uit het Koloniaal Weekblad). — Revue van brochures, enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Bibliographie voor Oost- en West-Indië.

* * *

Ten slotte zij gewezen op de volgende publicaties van recenten datum.

West-Borneo, door Dr. E. B. Kielstra (eerste gedeelte). (Onze Eeuw, April 1916).

De administratie eener Suikeronderneming, door J. Sibinga Mulder (vervolg). (De Handel, Maart 1916).

Rechtspersonen in de Nederlandsche Koloniën. Akademisch proefschrift, ter verkrijging van den graad van doctor in de rechtswetenschap, door S. F. Duurvoort.

Naar het hof van den Sultan van Djocjakarta, door L. P. Groenewegen. (Studiën. Dl. 85, bl. 288).

Overzicht der militie-voorstellen. (Orgaan der Indische Krijgskundige Vereeniging. No. 50).

Mededeelingen.

Van de Red.-Comm.:

Een Voordracht over de Belgische Congo.

Men herinnert zich, dat de heer Denyn, Kabinetsoverste van den Heer Minister van Koloniën van België, zich aan boord bevond van de „Mecklenburg", toen deze boot schipbreuk heeft geleden.

De voordracht, die hij houden zou over het werk der Belgen in de Congo, zal plaats hebben op Donderdag, 27 April e.k., te 's-Gravenhage, in een nader aan te kondigen zaal.

Van „Boeatan":

De Vereeniging Kunst en Kunstnijverheid te Hengelo (O.) houdt van 8—17 dezer eene Tentoonstelling van Kunstnijverheid uit de Nederlandsche Koloniën, bestaande uit voorwerpen van Boeatan en enkele particuliere verzamelingen.

Mevrouw van Beresteyn-Tromp zal a.s. Woensdagavond voor de leden dier Vereeniging aldaar eene voordracht houden over Indische Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Van het „Koloniaal Instituut":

Door het Koloniaal Instituut is uitgeschreven eene *Tentoonstelling van Fotografieën uit de Nederlandsche Koloniën* in het voorjaar 1917 te houden. De deelneming staat open zoowel voor amateurs als voor beroepsfotografen. Het uitvoerige programma is op aanvrage te bekomen aan het Algemeen Secretariaat, Sarphatistraat 36, Amsterdam.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

VERGADERING VAN HET HOOFDBESTUUR op *Zaterdag 29 April 1916*, om 2 uur n.m., Laan van Meerdervoort 187, 's-Gravenhage.

Agenda.

1. Notulen (afgedrukt in het K. W. van 11 November 1915 No. 46; ten einde voorlezing te vermijden, wordt den leden verzocht de notulen vooraf te willen doorlezen).
2. Verkiezing van een 2en Secretaris en een 2en Penningmeester.
3. Voordracht aan de aanstaande Algemeene Vergadering ter vervulling van 6 vacatures in het Hoofdbestuur, wegens periodiek aftreden.
4. Vaststelling van den datum, waarop de aanstaande Algemeene Vergadering zal worden gehouden.
5. Rekening en verantwoording en begrooting.
6. Goedkeuring op de aanvulling der Studie-Commissie en West-Ind. Commissie.
7. Nader voorstel van de afdeeling Arnhem tot uitbreiding harer grenzen.
8. Voorstel van de afdeeling Apeldoorn tot wijziging van de artikelen 5 en 13 der Statuten en goedkeuring van haar nieuwe huishoudelijke reglement, vastgesteld in haar Alg.: Vergadering van 28 Februari j.l.
9. Mededeelingen omtrent het Arbeidsbureau, den Inlichtingendienst en de Studie-Commissie.
10. Het Koloniaal Weekblad.
11. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.
12. Rondvraag.

De wnd. Secretaris,
F. H. R. NEUMANN.

Van de Afdeeling Apeldoorn:

Verslag over het jaar 1915.

Het aantal is gedurende het jaar iets toegenomen en was op ult. December: 61.

Door den dood ontviel aan het Bestuur der afdeeling een ijverig lid: wijlen mejuffrouw M. A. A. Jonkers. In haar plaats werd tot lid van het Bestuur gekozen: Mevrouw A. Dijk geb. Bruijn van Rosenburg.

Den 16 December hield de heer J. Sibinga Mulder in het Bioscoop-theater „Minerva" eene lezing over de „Padicultuur en de suikerindustrie" op Java, welke lezing door een aantal films, daartoe tijdelijk door de Vereeniging: „Koloniaal Instituut" afgestaan, werd opgeluisterd. De opkomst was zoo groot, dat niettegenstaande de zaal meer dan 450 personen kan bevatten, een groot aantal bezoekers wegens gebrek aan plaats moesten worden afgewezen. De lezing was zoowel voor de personen, die in Indië waren geweest, als voor degenen, die dit land nog niet hadden aanschouwd, buitengewoon leerzaam en belangwekkend. Het Bestuur is dan ook van plan het volgende jaar zoo mogelijk nogmaals een dergelijken avond te geven.

Apeldoorn, Februari 1916.

De Secretaris-Penningmeester,
F. GERDES OOSTERBEEK.

Van de Afdeeling Groningen en Omstreken:

Wat 1915 betreft, is de toestand der afdeeling in 't kort samen te vatten als „niet rooskleurig". 't Aantal leden blijft vrijwel constant, maar de lezingen worden slecht bezocht. De oorzaak is o.a., dat in Groningen thans te veel propaganda wordt gemaakt. 't Is Indien, und kein Ende! Te weten:

a. Het Natuurkundig Genootschap heeft eenige lezingen in dien geest laten houden.

b. Het Koloniaal Instituut heeft geene samenwerking gezocht met ons, maar... met het Departement Groningen van de Mij. v. Nijverheid.

c. Afdeeling Groningen v. d. Vereen. „Onze Vloot" hield lezingen.

d. Thans 1915/16 is dat nog sterker.

De Volks-Universiteit houdt lezingen door de Heeren Zondervan, alhier, en J. Sibinga Mulder (Bussum).

De Vereen. van hooger Landbouw-onderwijs door den Heer Sibinga Mulder.

De heer Boes, schoolopziener, houdt 20 weken lang een lezing, iederen Zaterdag (Woensdag) middag voor de lagere onderwijzers.

Dit alles zal, vrees ik, leiden tot oververzadiging van het Groninger publiek.

Uit het verslag der Algemeene Vergadering kan u vinden, hoe onze vergadering dáár haar nood heeft geklaagd.

Op de Bestuursvergadering dezer dagen is besloten:
óf te komen tot samenwerking van alles, wat zich hier in Groningen voor onze koloniën interesseert,
óf de afdeeling op te heffen.

't Laatste zou te betreuren zijn, om het goede doel, dat de Vereeniging nastreeft.

(w.g.) B. A. KWAST.

Van de Afd. Utrecht en Omstreken:

Jaarverslag 1915.

Toestand der afdeeling op 1 Jan. 1916.

In het jaar 1915 traden 16 nieuwe leden tot onze afd. toe. Wij verloren er echter 20. Negen daarvan vertrokken naar Indië; vijf naar elders; zes bedankten om onbekende redenen, zoodat op 1 Jan. 1916 onze afd. 86 leden telde; een vermindering dus van vier in vergelijking met 1 Jan. 1915.

Verandering van samenstelling van het Bestuur gedurende het loopende jaar: 1 Jan. 1915 waren aan de beurt van aftreding de Heer A. Enthoven en Mejuffrouw J. v. d. Schuijt (beiden herkiesbaar). Zij werden beiden herkozen en namen de benoeming aan.

In December bedankte de Heer A. Enthoven als voorzitter en trad tevens uit het Bestuur.

Werkzaamheden van het Bestuur:

In het jaar 1915 werden voor de leden der afdeeling twee lezingen gehouden. De eerste had plaats op Vrijdag 5 Februari. Spreker was de Heer de Braconier uit Haarlem. Onderwerp: „Het een en ander over het Bestuur en de Natuur van Nederlandsch Indië (met lichtbeelden). Voordracht van Multatuli's „Toespraak tot de hoofden van Lebak" en van Augusta de Wit's: „Orpheus in de Dessa". In de tweede, op 10 Nov. trad als spreker op: de Heer Michelsen uit Haarlem, oud-Directeur van de Hendrikschool op Curaçao, met het onderwerp: „Een reis naar en een verblijf op Curaçao, (met lichtbeelden)".

De pogingen, die aangewend werden, om met het Departement Utrecht van de Vereeniging tot Nut van 't Algemeen een lezing te houden, stuitte af op allerlei bezwaren, vooral financieele.

Van het aanbod van ons Bestuur aan dat der Openbare Leeszaal alhier, op onze kosten voor hare leden een voordracht te doen houden over Indië, werd geen gebruik gemaakt, omdat, zooals het Bestuur meldde, de rooster voor de sprekers van het seizoen 1915—1916 reeds was gesloten.

Geschonken hulp:

Uit de kas werd 25 gulden geschonken aan het Comité tot bestrijding van den nood op Curaçao, terwijl het Bestuurslid Mej. J. v. d. Schuijt zich verdienstelijk maakte met het inzamelen van gelden voor deze zaak. Zij zag haar moeite beloond met een ontvangst van 120 gulden, welke gelden aan het H.B. werden overgemaakt. Ook dit jaar werd zooals gewoonlijk de som van 5 gulden aan de Vereeniging „Het Oranje Kruis" afgedragen.

Verkoop van boekjes:
Geen enkel werd ter lezing gevraagd of verkocht.

Financieele toestand:
De financieele toestand is gunstig. De ontvangsten bedroegen *f* 406.47; de uitgaven *f* 240.35; het batig saldo is dus *f* 166.12.

De Secretares,
J. J. LAGERS.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
- Handwerklessen.
- Paedagogische adviezen
- Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
- Lessen aan spraakgebrekkigen.
- Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
- Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Adriaanstraat 47bis,	Utrecht,	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

⁂ Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

⁂ Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:
I. **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof–Groenmarkt. **AMSTERDAM, Kalverstraat–Rokin.**

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

GEILLUSTREERD

Nederlandsch Conservenboek

VOLLEDIGE HANDLEIDING

VOOR

H.H. Conservenfabrikanten, Restaurateurs en Koks,

ALSMEDE VOOR

Particulier gebruik

DOOR

LEONARD G. BOL.

Prijs: ingenaaid . . . . **f 2.40**
gebonden . . . . **- 2.90**

Brengt een bezoek aan BOEATAN

: Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID :

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

ZOMER-ARTIKELEN.

ZEPHYRS VOILES MOUSSELINES

aan het stuk en geconfectionneerd in

Blouses Costuums Peignoirs.

COSTUUMROKKEN.

Adverteeren doet verkoopen.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,

Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken),

FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.

OBAT BAIK

INDISCHE ZALF tegen alle Rheumatische aandoeningen.

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

MAISON MEIJER

Trompstraat 73, bij de Laan van Meerdervoort.

TELEFOON 4050. CUISINIER. **TELEFOON 4050.**

Levering van **Dejeuners, Diners** en **Soupers.** Koude en Warme Schotels met bijlevering van Zilver, Servies (naar keuze), enz. enz. — —

Levert dagelijksche DINERS aan huis vanaf **f 0.85.**

OBAT BAIK

f 1.25 per pot, overal verkrijgbaar. Wordt door iedereen aanbevolen.

CHR. J. P. HARINCK-Naaimachinehandel

Waldeck-Pyrmontkade 57, Den Haag

Telegr. adres: HARINCKMACHINE HAAG
A. B. C. Code 4 & 5 U. G.

Verkoophuizen in Indië: Bandoeng-Soerabaia

Engros-Detail. Import-Export.

Gratis Verpakking voor Indië.

Marque Deposée „AU-CONDOR"

LA HAYE PAYS BAS. PLEIN 8.

FRED. MOMMAERTS-DEGGELLER

Tabacs, Cigares et Cigarettes de toute 1re qualité

Exportation Importation

EMBALLAGE SPÉCIAL POUR LES INDES

Dames- en Kinderkleeding naar maat.

Alle genres DAG- en AVONDKLEEDING met en zonder stoflevering ....

Beleefd aanbevelend, **JOHA v. d. VELDE,**

Jac. Gillisstr. 29 bij Stadh. plein. - Den Haag.

OBAT BAIK

waar niet verkrijgbaar, franco toezending ad f 1.35 door OBAT BAIK, POST BOX 271, DEN HAAG.

Drukkerij ten Hagen *levert tegen billijken prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet.*